

Fladdermöss

Mustaschfladdermus

Dvärgpipistrell

Mustaschfladdermus

Våra nyttiga grannar

Artskydd

Fladdermöss – våra äldsta grannar

Fladdermöss har i alla tider funnits i människans närhet, från det att vi delade grottor med dem. De är en av de äldsta däggdjursgrupperna och intog luftrummet redan på dinosauriernas tid. Idag finns det omkring tusen fladdermusarter i världen. Endast 19 arter har hittats i Sverige. Flera av dem är väldigt sällsynta och kanske inte bofasta i landet.

Fladdermössen lever fortfarande gärna nära oss, men förändringar i hur vi bygger, bor och brukar det omgivande landskapet har gjort att många arter har minskat kraftigt. Den moderna stadsmiljön passar inte fladdermössen. De vill ha ett varierat landskap med gamla träd, våtmarker, åkerholmar, betande djur, jordkällare eller hus med ouppvärmade vindsutrymmen. Trots det flyttar en av arterna, den gråskimliga fladdermusen, in till stan på hösten. Ända fram tills dess att vintern slår till på allvar, kan du höra hanarnas tickande läte när de flyger och söker efter honor.

Gråskimlig fladdermus

Farliga eller bara spännande och intressanta?

Fladdermössen är de enda däggdjur som kan flyga aktivt. De är också ensamma om att kunna orientera sig i mörker genom sina läten, högfrekventa ljud, som inte är hörbara för det mänskliga örat.

Andra märkligheter är att de hänger upp och ner när de föder sina ungar och att de kan leva i 20–30 år. Däggdjur i deras storlek brukar leva bara några få år men istället få stora kullar med ungar. Fladdermössen får oftast bara en unge, ibland två.

När fladdermöss flyger nära inpå människor kan det uppfattas som att de gör utfall, men så är inte fallet. De attackerar aldrig annat än sina bytesdjur och de manövrerar väldigt skickligt i luften. Du behöver därför inte vara rädd för att de av misstag ska flyga på dig.

Skadliga eller nyttiga?

Utanför Europa förekommer arter av fladdermöss som suger blod, medan andra kan göra stor skada i fruktodlingar. I vår del av världen finns däremot endast harmlösa insektsätare. Du behöver därför aldrig vara orolig för att de ska gnaga på till exempel hus, inventarier eller livsmedel. Istället gör de nytta genom att äta insekter i trädgårdarna. En enda individ kan på en natt fånga och äta uppemot 7 000 myggor. Nyttan av våra flygande grannar är säkert större än vad vi i allmänhet är medvetna om.

I likhet med andra djur kan fladdermöss bära på ohyra. Denna lever bara på fladdermöss och kan inte sprida sig till oss.

Bechsteins fladdermus

Fladdermöss inomhus

Ibland händer det att en fladdermus kommer in i ett bostadsrum. Det brukar vara under sommaren när ungarna lär sig flyga. Bästa sättet att få ut fladdermusen är då att öppna fönstren på vid gavel och släcka ljuset. Då dröjer det oftast inte länge förrän den själv hittar ut.

Om en fladdermus har hamnat på golvet kan du börja med att ge den lite vatten på ett fat. Sedan kan du försiktigt fösa upp den på en sopskyffel och bära ut den till ett träd, en vägg med träpanel eller en vedstapel. Låt den krypa av i ett högt läge, så den inte blir offer för katter eller andra rovdjur.

Större brunfladdermus

Fladdermöss på vinden eller i väggen

Det är framför allt tillgången på insekter som styr fladdermössens val av bostad. Om fladdermössen hittar en väg att ta sig in kan de utnyttja fritidshus eller vindar och ihåliga väggar i bostadshus. Fladdermöss är i regel tysta djur, det är inte alltid du märker att det finns fladdermöss i huset. Under den kalla säsongen hänger de stilla i sin vinterdvala.

Störande ljud

På sommaren, när fladdermössen föder sina ungar, samlas honorna i kolonier. Om de har sin yngelkoloni i en vägg kan man ibland höra dem inomhus. De hörbara ljuden består mest av prassel och kontaktläten mellan honorna och deras ungar. När ungarna är vuxna nog att kunna flyga upphör ljuden.

Illaluktande spillning

I ett normalt ventilerat hus ger fladdermössens spillning inte upphov till någon lukt. Spillningen består i huvudsak av insektsskal och torkar då fukten transporteras bort. Börjar det att lukta kan du utgå från att det finns brister i husets ventilation.

Något svårare kan det vara att åtgärda problem med illaluktande spillning som ligger på svåråtkomliga platser, till exempel i utrymmet mellan ytter- och innervägg. I sådana fall måste du öppna väggen för att få ut spillningen. Dessutom kan du behöva förbättra ventilationen i väggen.

Tänk på att allt sådant arbete endast får ske när fladdermössen inte är på plats, och därmed inte kan störas.

Stänga ute?

Att få bort fladdermössen från vinden eller väggen är en svår uppgift. Det är inte lätt att förhindra att de tar sig in genom någon liten öppning. Dessutom krävs dispens från länsstyrelsen.

Nedskräpning

Ibland kan spillning från fladdermöss som flyger in och ut ur ett vindsutrymme smutsa ner fönster och fasad. Då kan du sätta upp ett enkelt skydd av till exempel masonit som förhindrar spillningen att falla på fönstret och fasaden.

Grållångöra

Fladdermöss är fridlysta

Alla fladdermöss i Sverige är fridlysta. Det innebär att det är förbjudet att:

- döda fladdermöss
- fånga fladdermöss
- avsiktligt störa fladdermöss
- förstöra boplatser

Du får till exempel inte stänga ute fladdermössen från din vind eller försöka avhysa dem med störande ljud.

Utomhusbelysning och i synnerhet fasadbelysning kan också störa fladdermöss på ett otillåtet sätt och i värsta fall radera ut en hel koloni. Många av arterna jagar nämligen endast när det är riktigt mörkt. Är det helt upplyst runt om boplatser stannar de istället kvar inne och riskerar att svälta ihjäl.

Du får inte fånga en fladdermus , inte ens med handen. Förutom att det är förbjudet stressar du djuret. Och även om den har mycket små tänder kan en fladdermus bita dig om du har otur.

Fladdermöss är fridlysta för att flera av arterna är väldigt ovanliga i Sverige, till exempel större musöra och bechsteins fladdermus som syns på denna sida.

Större musöra

Bechsteins fladdermus

När kan du få dispens?

Länsstyrelsen beviljar dispens från fridlysning endast i undantagsfall och bara om andra lösningar inte fungerar eller är olämpliga.

Innebär en åtgärd sämre framtidsutsikter för en art inom ett område kan man inte få dispens. Eftersom vissa arter är vanliga och ökar, medan andra är sällsynta och hotade, är det viktigt att göra en korrekt artbestämning. I annat fall är det inte möjligt för länsstyrelsen att pröva en ansökan om dispens.

Dispenser beviljas nästan enbart för åtgärder som ingår i forskning och undervisning eller har ett naturvårdssyfte. Om en åtgärd är nödvändig för att förhindra allvarlig skada på egendom, eller med hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, finns det också möjlighet att få dispens.

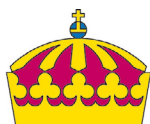
Detta innebär att det är möjligt att få dispens för nödvändigt underhåll och annat som krävs för att en byggnads ekonomiska värde inte ska försämrast.

Spillning som ger fläckar på fönster och fönsterbräden, eller att man tycker att det är obehagligt att ibland få in en fladdermus i sitt sovrum, är däremot inte tillräckliga skäl.

Har du problem med fladdermöss är det bästa att hitta ett sätt att komma tillrätta med problemen utan att det krävs dispens från länsstyrelsen.

Kontaktuppgifter

- Länsstyrelsen: www.lansstyrelsen.se

Länsstyrelserna

Foton: Bechsteins fladdermus sittande och större musöra (CC BY-SA 2.0) – Gilles San Martin, Bechsteins fladdermus flygande (CC BY 2.5) – Dietmar Nill, mustaschfladdermus (CC BY-NC-ND 2.0) – Great grey owl, större brunfladdermus (CC BY-SA 3.0) – Mnolf, gråskimlig fladdermus (CC BY-SA 3.0) – Magne Flåten, ventil (CC BY-NC-ND 2.0) – burlesque, grålångöra (CC BY-NC-ND 2.0) – Ján Svetlík, dvärgpipistrell (CC BY-NC-SA 2.0) – wolf 359, mustaschfladdermus © – Andreas Zahn.